Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummer 15 öre.

10 ÅRG.
N:r 16

TIDEVARVET

16 APRIL
1932

Det värsta av allt.
*
Nekrolog över medborgerligt förtroende.
Av Klara Johanson.
*
Nationalsocialistiska intryck
skildras från Berlin av nationalekonomen *dr. Kläre Schoedon*, som nyligen återvänt dit från ett år i Sverige.
*
Telegrafverkets rättvisa.
*
Isaac Grünewald på Konstakademien.
Av Lilly Arrhenius.
*
Förhoppningsfull syn på problembarnen.
*
Elsa Svartengren skriver
Från riksdagsläktaren.

Vad har hänt?

FÖRHANDLINGARNA INOM MASSAINDUSTRIEN ha slutgiltigt strandat och en strejk berörande omkring 16,000 arbetare är nu oundviklig. Sedan arbetsgivarna från den 23 februari efter resultatlösa förhandlingar beslutat sänka lönerna med 12 och 6 % på resp. driftsackord och timlöner, beslöt arbetarsidan partiell strejk vid de mest utsatta företagen, bl. a. Kreugerkoncernens nya sulfatfabrik Östrand, som hade beställningar inne. Efter nya förhandlingar framlades förslag till lönesänkning med 7 % intill den första oktober. Pappersindustriarbetarförbundets ledning rekommenderade förslaget till arbetarnas godkännande, men det förkastades med överväldigande majoritet vid omröstningen ute i avdelningarna. Detta är tydligen ett utslag av den förtvivlan över de dåliga förhållanden som länge rått inom massaindustrien. Vilket dock icke hindrar att det nya läget är ytterligare bekymmersamt och även föranlett pessimistiska och avståndstagande uttalanden i de ledande socialdemokratiska tidningarna.

PRESIDENT HOOVER I U. S. A. avstår från sitt apanage som president på 75,000 dollar och vill regera ett världsrike för en dollar om året. Skandinaviska banken i konungariket Sverige har fyra direktörer med minst 100,000 kr. om året i lön, vilket på bolagsstämman meddelades de fromma och om statens hjälp säkra aktieägarna.

I HOLLAND HAR BILDATS en vänsterflygel av socialdemokratiska partiet, *oavhängiga socialistiska partiet*, med det kända namnet Edo Fimmen i spetsen för exekutivkommittén. Det nya partiets slagord är liksom i England *socialism nu*, en protest bl. a. mot moderpartiets arbetslöshetspolitik, som man anser hittills följt parollen, lugna er och vänta på bättre tider.

HINDENBURG BLEV VALD vid andra valomgången med över 19 miljoner röster mot 18½ gången förut. Hitlers väljare hade ökat från omkring 11 till över 13 miljoner. Kommunisten Thälmanns sjönko från nära 5 till 3,7 miljoner.

Tillfredsställelsen med utgången tycks vara ganska stor, inte minst i utlandet, men Hitler manar ståndaktigt till nya tag.

Veckovakten

Seminariefrågans tyngdpunkt.

I det kungliga förslaget n:r 143, som nu föreligger i riksdagen, om folkskollärarundervisningens omorganisation, är det framförallt tre viktiga punkter som förtjäna uppmärksammas, nämligen dels frågan om att inträdesfordringarna till det fyraåriga seminariet skola fastställas till realskoleexamens nivå, dels att antalet studentavdelningar bör ökas och slutligen att lärotiden för studenteleverna skall höjas från ett till två år.

I frågan om riksdagens, sakkunnigas och skolöverstyrelsens uttalade mening att småskollärarinnor böra beredas tillfälle till folkskollärarutbildning, ställer sig departementschefen visserligen tämligen välvillig, men han anser att denna sak kräver ny utredning, sedan riksdagen fattat beslut angående de nya folkskoleseminariernas organisation och är icke beredd att för närvarande framlägga förslag i ämnet.

Vad nu först inträdesfordringarna beträffar, ha de redan på grund av den starka konkurrensen i själva verket höjts, så att regeringens förslag egentligen endast skulle komma att lagligen bekräfta gällande bruk. Departementschefen har emellertid ansett det rimligt, att trots de vidgade möjligheterna att avlägga realexamen, som numera stå också ungdomen i mera avlägsna bygder till buds, hålla vägen öppen även för dem, *som ha motsvarande kunskaper men ingen examen.* Genom de höjda inträdesfordringarna skulle man vinna dels att arbetet blev mindre forcerat, dels att lärarutbildningen kunde förbättras, vilket enligt departementschefens åsikt torde vara av behovet påkallat, inte minst med hänsyn till den snabba och omfattande pedagogiska utveckling, som just nu pågår i andra delar av världen.

Därom torde heller inte vara mycket att säga, lika litet som om de båda förslagen angående studentklassernas antal och utbildningstid. Det har med skäl framhållits att den våldsamma konkurrens, som resulterat i att akademiska examina blivit helt vanliga som meriter vid inträdesprövningar i folkskoleseminarierna, gått alldeles för långt och att ett ökat antal studentplatser därför är nödvändigt. Likaledes torde det knappast råda delade meningar om lämpligheten av att studentavdelningarnas kurser bli tvåårigа.

Den kungliga propositionen har föranlett en hel del motioner.

Hr Weijne opponerar sig emot de höjda inträdesfordringarna. Rent principiellt finner han det klokare att inte ha stränga formella fordringar vid inträde i olika läroanstalter och anser den av skolöverstyrelsen föreslagna ytterligare utredningen i hög grad nödvändig.

Hrr J. P. Johansson och *Ivan Pauli* anse visserligen att folkskollärarundervisningens förläggande till universiteten med obligatorisk studentexamen vore både det mest praktiska och det för staten billigaste, men vilja under nuvarande läge inskränka sig till att framhålla, att den 2-åriga studentlinjen bör anlitas i större utsträckning än vad propositionen anger.

De anmärka vidare på att propositionen inte alls lämnar några upplysningar om seminariernas inre arbete, som vore det väsentliga för en verklig reform. Själva ha motionärerna emellertid knappast några pedagogiska uppslag att komma med, fastän motionens motivering innehåller en del intressanta översikter över utländska skolreformer.

Här ligger naturligtvis sakens tyngdpunkt och frågan är om seminarierna instängda endast i det statliga systemet kunna bli den förnyelsens källa, som är nödvändig för det pedagogiska arbetet.

Henderson för kvinnorna i elden på avrustningskonferensen.

av *ELIN WÄGNER.*

Avrustningskonferensen i Genève har nu åter sammanträtt efter sina förlängda påskferier. Det har varit tyst om den ett tag, medan världen ägnat sig åt stora ekonomiska och politiska katastrofer. Men det betyder ändå inte att ingenting hänt på avrustningsfronten.

Vi ha tidigare i Tidevarvet redogjort för den rustningsavsvärjande tonen i de anföranden som höllos under generaldebatten och för den allmänna tendensen att låta avrustningen gå ut över de offensiva vapnen: tanks och tungt artilleri, slagskepp, u-båtar, hangarfartyg, bombplan och arsenalen för kemisk krigföring.

Delegationsförslagen i Genève äro bättre än man hade väntat.

Man kunde vara frestad att misstänka att själva de konkreta delegationsförslagen inte skulle se så radikala ut när de formulerades kort och naket utan delegationsledarnas vältaliga anföranden. Men när man nu får dem sammanförda och ingrangerade på sina platser i konventionsförslaget, så ser man i alla fall att avrustningskravets positioner äro framskjutna betydligt sedan det förberedande arbetet slutade år 1930. Och där finnes en hel del bra förslag, avsedda att stoppa igen kryphål för sådana regeringar som kunde önska att kringgå och göra värdelös en blivande avrustningskonvention.

När generaldebatten var över, konstituerades konferensen på utskott, ett allmänt utskott, general commission, ett politiskt, ett budgetärt, ett land-, ett sjö- och ett luftutskott. Dessa hade några sammanträden före påskferierna, och det är mycket roligt att läsa protokollen från dem. Där råder en allmän och förresten lätt förklarlig skygghet att nu för första gången sedan arbetet på avrustning började, ta itu med de stora principiella frågorna som gå in på de intresserade ländernas politiska positioner. Och denna skygghet uttrycker sig i en oerhörd artighet utskotten emellan att inte gå i vägen

(Forts. å sid. 4.)

Den mänskliga nöden.

Skola läkarna vara poliser?

Av *ADA NILSSON.*

En massa böcker ha hopat sig på mitt bord. Med starka färger pocka de på uppmärksamhet. Det svarta bandet med sina i rött flammande inskriptioner, de skarpt gula häftena med svarta eller röda kanter likaväl som de i någon mån lugnare blå och vita eller svartgröna. Färgerna växla, men ett ha de gemensamt. De ropa ut den nöd, som råder på ett av människans viktigaste livsområden. Den sexuella nöden och det sexuella mörkrets offer träda fram med obönhörlig klarhet.

Jag vill börja med en av de lugna färgernas böcker, *Människor i nöd.* I den råder de behärskade tonfallen, den nakna fotografiska skildringen. Gripande och på samma gång vederhäftigt har *Elise Ottesen-Jensen* skildrat, jag skulle nästan vilja säga sina patienter, så stämmer livsödena med en läkares dagliga erfarenhet även i vad avser de onaturliga svårigheter, som upptornas, då det gäller att bringa de elända någon hjälp.

Jag tänkte då jag läste denna bok: Den bör läsas av varje riksdagsman, av varje ämbetsman, av alla dem som makten hava i detta land, men eftertankens kranka blekhet grep mig, liksom den grep en av mina patienter, som i åratal tvingats av sin man till ingrepp hon själv ej ville, men som hon själv fick lida under. I sin förtvivlan utropade hon: Tänk om man blott en gång, en enda gång kunde få skicka iväg karl'n till barnbördshuset. Blott en enda gång. Och han finge undergå operation i stället. Men så kom eftertanken. »Det hjälpte nog ej ändå» — —

Människor i nöd.

Hjälper upplysning?

Man kan fråga: Hjälper något? Hjälper upplysning? Ja, så länge vi ej uttömt dess yttersta möjligheter, ha vi väl rätt att tro på den vägens framkomlighet. Vi veta i varje fall okunnighetens faror.

Ett vackert vittnesbörd om tron på upplysningens betydelse är en nystartad norsk populär-medicinsk tidskrift *Seksuell oplysning.* Den är utgiven av trenne läkare doktorerna *Karl Evang, Otto Galtung Hansen* och *Carl Viggo Lange,* alla kända för sitt intresse på området. Den är ämnad att utkomma med fyra häften på året. Det första, nyss utkomna, innehåller vederhäftiga och bra uppsatser om Belæring av barn i seksuelle spörsmål, om Onanin m. m. Synpunkterna äro desamma, som — till läsarnes leda måhända — ständigt förfäktats i denna tidning.

En grundlig omändring av den sexuella uppfostran.

Att en verklig förbättring i sexuellt avseende ej kan nås utan en grundlig omändring av uppfostran på detta område framhäves från allt fler och fler håll. Föräldraskapets ansvar redan under den allra tidigaste levnadsperioden, under havandeskapstiden är föremål för en studie av *Paula Messer-Platz,* i vilken hon framhäver icke blott de fysiska faktorernas utan även de psykiska momentens stora betydelse för det spirande livet.

Ungdomen inför de sexuella frågorna är en annan huvudsakligen för universitetsungdom skriven bok av amerikanaren *Sherwood Eddy.* Den är översatt till svenska av G. Valinder med förord av undervisningsrådet Schenke och d:r Gunnar Redell. Den tar upp ungdomens problem på ett enkelt och rättframt sätt. Diskuterar igenom Äktenskapets problem, d. v. s. när man skall gifta sig, med vem man skall gifta sig och villkoren för lycka i äktenskapet jämte en hel del andra brännande frågor. På en del punkter kunna naturligtvis olika åsikter göra sig gällande, men boken är i varje fall att livligt rekommendera.

Rådgivning i äktenskapsfrågor.

Apropos »Vem man skall gifta sig med» kan jag ej underlåta att i detta sammanhang omnämna en bok av d:r *Hugo Toll,* som kom ut till jul. Den heter *Äktenskapsvalet och släktarvet,* med det betecknande mottot: Den som bara av kärlek sig gift, har att leva i sorg till sin grift. Boken roar, retar och uppbygger läsaren med sina paradoxer och varningsrop. Läs t. ex. hans anatema över skalderna, som förleda folk att gifta sig

(Forts. å sid. 4.)

UPLANDS KUBBEN

Läckert och hälsosamt
är smörgåsbrödet
UPLANDSKUBBEN
I hygienisk förpackning hos Eder handlande.
Undvik efterapningar!
Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER
Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Herkulesgatan 14 (f. d. L:a Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker. Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. Växel: N. 333 15.

TANDLÄKARE

Tandläkare
EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER
Stockholms största och modernaste tandkliniker för alla samhällsklasser.
Östermalm:
Kommendörag. 16. Tel 728 50, 728 70
Kungsholmen:
Hantverkareg. 37. Tel K. 37, K. 37 38
(Basarbyggnaden v. Kungsholms Läroverk)
Mottagn. 8.30—9, 1.30—2, 6—7.
Tandvärk behandlas hela dagen 8—7
Lördagar stänges 4 (sommarmån. 2).
Kostnadsfri rådfrågning.
Endast exam. tandläkare.

Liliesjöös
Parfymeri- och Sjukvårdsaffär
STOCKHOLM
Butiker:
Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.
Hantverkaregatan 45 — Tel. Kh. 55 85.
Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.
Åderbråckstrumpor — Hålfotsinlägg — Maggördlar — Bråckband — Sanitets- och Förbandsartiklar — Katalog gratis.

SINGER SYMASKINER ÄRO OJÄMFÖRLIGT DE BÄSTA

Lucks Reklamkaffe

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 „ Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GÖTGATAN 52 „ „ 333 09

Konststoppningsateljén
Dalagatan 32, n. b. (vid Vasaparken)
Tel. Vasa 51 57.
Utför konststoppning av alla slags dam- och herrkläder. Maskinstoppning av linne. Uppmaskning av silkesstrumpor.
ÄKTA SCHALAR - KELIMS - MATTOR
Öppet kl. 9—5. Lördagar 9—3.
Vördsamt *Asta Adolfson.*

Den 9 april 1932.

Det värsta av allt.

Alla människor tala för närvarande om pengar! Det är mycket naturligt, ty det har kommit till den tidpunkt, då tidens skötebarn, penningen, ställt till en världskatastrof. Men det kan tyckas underligt, att de svenska statsmakternas stöd till den bank, det närmast gällde beviljades så lättvindigt. Riksdagen uttalade några anmärkningar och en del formella skiljaktigheter gjorde sig gällande, men det var dock på förhand avgjort, att anslaget skulle gå igenom. För den skull är det inte säkert, att det var riktigt. Det är icke utrett om detta var enda och bästa sättet för att använda de 215 miljonerna till hjälp åt dem, som i andra hand drabbats av förluster, kanske ruin. Och man frågar sig ovillkorligt, när nästa storbank ramlar, och hur många miljoner statsmakterna då i sin hjälpsamhet kommer att presentera. Det vore bättre med en enda statlig affärsbank — låt oss säga — med kapitalplacering i jord och låg men säker ränta, för vilken det allmänna vore ansvarig och för den allenast. Ville företag och enskilda sedan spekulera i andra banker, finge de också taga risken själva. Nu kan man säga, att vår riksbank i föreliggande fall inte varit något mönster i avseende på skötsel och där äro alla partier engagerade, socialdemokraterna icke minst. Men det skall skylas över så mycket som möjligt nu särskilt till valrörelsen. Det vore kanske ett sätt att turvis utesluta *ett* parti ur bankens ledning, vilket då kunde hålla reda på de andra.

Det värsta av allt för närvarande är inte ändå penningförlusten, hur bitter och hård den än må vara och vilka genomgripande verkningar den än kommer att få, det allvarligaste är den moraliska murkenheten i samhället, som mer och mer blivit uppenbar. — Man hade åtminstone kunnat vänta, att när en sådan för landet bedrövlig skandal inträffar, skulle där bli ombyte i ledningen av rikets finanser, vilket givetvis betyder rikets ledning.

—

Från riksdagsläktaren.

Bland de frågor som stodo på *Första kammarens* föredragningslista den 6 april var det egentligen endast den kondenserade mjölken och kvinnornas utbildning till domareämbetet som tilldrog sig någon vidare uppmärksamhet.

Kring *den kondenserade mjölken* — så liten artikel den än är i vårt land —, utspann sig den hetaste diskussionen. Nåja, det var ju inte heller varan, som sådan, som utgjorde själva tvistefröet, utan den av bondeförbundarna önskade tullen å densamma. Det är chokoladfabrikerna, som importera den kondenserade mjölken, till förtrytelse för de svenska lantbrukarna, som själva vilja leverera råvaran. Och det kan man ju förstå. Men, som någon sade, när det nu är en så ytterst obetydlig förbrukningsartikel i vårt land, så är det ganska onödigt att irritera våra affärsförbindelser med främmande makter med en tullförhöjning.

Det politiska intresset bland kvinnorna är, som sig bör, i stigande.

Herr Örne, som inte älskar tullar, frågade också: Hur skall man komma till något resultat om man söker hindra människorna att utbyta sina tillverkningar på bästa sätt? Vi skola inte nöja oss med världen sådan den är, nej, man skall söka predika vad som är förnuftigt.

Om *herr Westman,* som tappert stred för den höjda tullen, sade herr Örne med stor sirlighet: Herr Westman är en trevlig herre, och dessutom vetenskapsman, men han har blivit politiker, mina herrar, och försöker — för att citera Nietzsche — »trycka sin hand i århundradets vax».

Så spirituell kan herr Örne bli till och med när det gäller kondenserad mjölk. Det där med vaxet lyckades så till vida för herr Westman att tullen på kondenserad mjölk höjdes från 10 till 20 kronor pr 100 kilo.

*

Herr Oscar Olsson hade väckt motion om *ändring i lagen innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att inneha statstjänst och annat allmänt uppdrag.*

Den ändring motionen närmast syftade till, gällde den paragraf, som vid domareutbildning kräver sex månaders tjänstgöring vid *hovrätt* för kvinna plus den vanliga utbildning, som gäller för män.

När ärendet redan den 2 april var uppe i *Andra kammaren* anförde *fru Östlund,* att när lagen antogs med detta extra moment, så var det väl dels för att icke ställa domarebefattningarna bland de för kvinnan helt och hållet uteslutna och dels för att i någon mån utgöra en liten spärr mot en alltför stor invasion av kvinnliga aspiranter till domarebanan. Bestämmelsen antogs emellertid under förutsättning att icke bliva bestående. Fru Östlund frågade också om det var hållbart i längden att uppehålla denna olika ställning och ville ha en omedelbar utredning, men betonade att hon icke på något sätt avsåg att man skulle gå in för att försämra den utbildning som kvinnorna ha.

Då ärendet nu togs upp i *Första kammaren* talade *hr Oscar Olsson* för sin motion och fick därvid hjälp av herr Lindhagen och fröken Hesselgren. *Herr Borell* ansåg däremot att frågan icke kunde lösas annat än i sammanhang med rättegångsreformen. För rättvisan är det icke tillräckligt att ha en väl utbildad domarekår — man måste ha väl utbildade jurister.

När någon sedan sade att i regel en ung dam vid 25 år icke är lämplig att sitta som domare, då det därvid för mannen kunde uppkomma pinsamma situationer, som borde undvikas, svarade *fröken Hesselgren* att hon icke kunde finna att en ung man vid 25 år i regel vore mera lämplig att sitta och döma andra människor än en ung kvinna vid samma ålder. Fröken Hesselgren påpekade dessutom att det icke var ovanligt att kvinnorna användes som försökskaniner när det gällde en ny lagstiftning, som t. ex. i nattarbetslagen.

Motionen föll — men kommer väl upp i sammanhang med rättegångsreformen — när det nu blir...

*

På lördagen var det inget vidare lattjo i kamrarna, för att tala med en av herrarna i förrummet. (Det intressanta var att se på åhörareläktarna, där bänkraderna till 90 % voro besatta av kvinnor.)

Ture Nerman hade visserligen motionerat om att åldersgränsen för rösträtt till kommunala och politiska val skulle sänkas till 20 år, men det var det ingen som ville ta på allvar. *Herr Hellberg* läste upp från ett papper vad som sedan flera hundra år står föreskrivet i riddarhusstadgan: »adelig yngling stånde och tige», och det trodde herr Hellberg skulle vara klädsamt ännu i dag — även för icke adelige ynglingar. Tänk det, herr Forssell, och alla små nassar!

Men *herr Nerman,* som alltjämt är kammarens »enfant terrible» — fast han säger »vi äldre» — det där förskräckliga barnet som man aldrig vet vilka rysligheter det skall komma med härnäst, han sade att det var bara skralt med den gamla borgerliga demokratien och att den liknade en bedagad skönhet som sätter sitt hopp till »sol- och vår»-män av typen Kreuger. Det var därför *han* satte sitt hopp till den nya ungdomen, som var bättre, mer realistisk och mer ärlig än hans egen tids ungdom hade varit.

Men det blev avslag i såväl första som andra kammaren, så den moderna ungdomen får väl finna sig i att ännu en tid växa till i visdom och skönhet efter den gamla lagen.

Elsa Svartengren.

K. F:s nya småskriftserie
bjuder kvinnorna värdefull kunskap

Anders Örne:
Demokrati
tankar om den folkliga självstyrelsens innebörd, värde och framtid

Professor Silverstolpe:
Depressionen och guldmyntfotens kris

75 öre

K. F:s BOKFÖRLAG

Jag knackar gärna makadam för hyran.

Sköns kommun vid Sundsvall har redan under normala tider känt av arbetslösheten särskilt svårt tack vare de extra stuveriarbetarna, som dras dit på somrarna, när sågverken kört med dubbelskift. När nu Enhörningsverken, Heffner och Kubikenborg slog igen i somras, avskedades c:a 200 arbetare där och från stuverikontoret, som under full drift skaffat arbete för bortåt 1,200—1,300 man, kom kanske 400. Inkomsterna här kan nu hålla sig så lågt som omkring 3—700 kr. pr år och det är en gräslig massa ungdom av Sköns 900 arbetslösa som går och väntar på jobb. Kommunen har 14,000 invånare inalles.

Det är herr *Hjalmar Styf* i Sköns arbetslöshetskommitté som berättar detta. Varför vi nu särskilt uppehålla oss vid denna kommuns öden är bland annat därför att den ensam bland Västernorrlands kommuner tillämpar arbetsplikt för kontantunderstöden och även därför att den med sitt stora antal arbetslösa och sin välorganiserade arbetslöshetspolitik ger en så märklig bild av det groteska i ett arbetsfritt samhälle och samtidigt av den mänskliga anpassningens underbara utvägar.

För närvarande få omkring 500 man av Sköns 900 arbetslösa kontantunderstöd genom A. K. med 80 % av statsmedel. Tack vare särskilt gynnsamma omständigheter har det funnits tillgång till arbeten lämpliga att utföra som motprestation till understöden, stadsplanearbeten, dräneringar, vissa idrottsliga anläggningar i kommunens tre municipalsamhällen. Det var när antalet understödssökande arbetslösa växte över alla gränser, som man tillgrep utvägen med arbete — två dagar i veckan för familjeförsörjare och en dag för ungkarlar — de sistnämnda ha bara 7 kronor i veckan i understöd.

Alltid är det väl någon som drar sig för makadamslagning och grävning, tänkte man. Men nej. *Ingen gick bort.* Agenter, snickare, fotografer, grovarbetare, alla tog med tacksamhet jobbet. Prestationerna på tidsackord har varit utmärkta.

— En av de värsta svårigheterna här är bostads- och hyresfrågan. Det är ett obeskrivligt elände i många hem, en hel del få vräkning, men vi vet ju inte var vi ska ta pengarna. A. K. avslår varje begäran om hyreshjälp med den motiveringen att understöden är höjda. Men folk försöker nog klara sig. Det kom t. ex. en familjeförsörjare och sade:

— Låt mig få arbeta, så att jag kan få pengarna kontant. (De som inte arbetar får matrekvisitioner i stället.)

— Varför vill ni det?

— Jag skall lägga ihop en femma i veckan till hyran.

Det har han också gjort på en veckoinkomst av 17: 40. — *Med familj.*

Människorna vill alltså arbeta, de längtar t. o. m. efter att få knacka makadam. Tillbringa nu några timmar i kaféerna omkring fabrikerna — det gör detsamma var — där det finns massor av unga pojkar som dag efter dag förnöter sin tid.

En av dem reser sig från bordet där en diskussion om socialdemokratisk och kommunistisk försvarspolitik pågår.

— Vart skall du gå?

— Hem.

— Kommer du ner sedan?

— Ja.

Det är alltså programmet för dagen efter några timmars grammofonspelning, schackspel, prat och rökning. Så lägger man på en ny grammofonskiva och så går man hem ett tag — och så kommer man tillbaka till nästa billiga cigarrett och nästa grammofonskiva. Men dansa bryr man sig inte om — det är ett sådant där övergångsstadium i ungdomen, säger en ung pojke, som man snart får nog av.

— Och här går vi och hänger hela dan och mår gott, fortsätter han med ironisk röst. Men han talar också om att det finns intresse för studiecirklar och att flera sådana pågå. Och man måste med en viss beundran konstatera hur dessa pojkar uppträda och tala, höviskt och vaket, som om de trots allt lyckats bemästra sysslolöshetens fördärvliga påfrestning.

Men genom hela denna bygd går en stor fråga, som man möter var man kommer, överallt: Vad skall det bli av ungdomen? Det är ju allra värst för den. Hur skall det gå för dem, som intill sitt tjugonde år inte tjänat ett öre eller gjort ett handtag i ett ordnat arbete?

C. H.

Praktiska
Sängar
finner Ni i en mängd olika modeller hos
Levin Östring
49 DROTTNINGGATAN
57 KORNHAMNSTORG

Nekrolog över medborgerligt förtroende.

Av *KLARA JOHANSON.*

I detta av höga minnen stjärngnistrande år, jubileumsåret framför andra, har ett firningstillfälle råkat slinka förbi obegagnat. Ett minimalt visserligen, men plägar vi inte i denna genre ta vara på smulorna?

Någonting som vi alla känner och som alla dagar uppträder i tryck fyllde sistlidne januari sitt första kvartsekel. Vid födelsen var det bara namn på en liten bok, men snart löste det sig från titelbladet och smög sig in i Sveriges gängse språkskatt. Smög, säger jag, ty till de bevingade orden, de förnäma eller lustiga, kan det inte räknas: det intog stilla sin plats bland vardagsvaror som snygg och behändig ersättning för fula glosor och besvärliga omskrivningar. »Den undre världen» alltså har glidit över sitt tysta tjugofemårsjubileum.

Så mycket större uppståndelse vållade det tunna häfte som bar den inventiösa termen ut i livet. Häftigare »succé» träffas näppeligen i svenska bokhandelns historia, på sin höjd i nutida förläggarannonser. Att nio upplagor utströmmade med en veckas, två veckors mellanrum ger inte måttet av sensationen: den var lika intensiv som extensiv. Det otroliga hände att många tusental svenska mänskor blev gripna och omskakade genom ett rent av torftigt enkelt livsdokument.

På denna folkpsykologiska gåta vet jag ingen förklaring. Vår lika genomhederliga som bildade nation måste ha varit offer för en vansinnesepidemi när den upprördes till hetaste medkänsla av en simpel brottslings memoarer.

Ty det var verkligen en gräslig kvinna som skrev »Den undre världen». Om inte hennes egna bekännelser gjorde detta tillräckligt tydligt bevisades det fasansfullt av de åtföljande bilagorna från vördnadsvärda officiella håll. Under loppet av sex och ett halvt år hade hon tillbragt sju perioder, tillsamman trettiåtta månader, i Norrköpings berömda tvångsarbetsanstalt och dessemellan bötfällts av Stockholmspolisen femtitre resor, till inalles 1,415 kr., mestadels väl avsuttna. Häkte och rannsakningsfängelse utfyllde en dryg del av hennes överflödiga fritid. Man förstår vilken samhällsvådlig förbrytare det var som vid tjugoåtta års ålder avsomnade på Grubbens gärde, aningslös om sin kommande författarkarriär.

Likväl står jag svarslös om någon undrar med vilka illdåd hon hade ådragit sig samhällsvårdarnas envetna intresse. Det går lättare att räkna upp vad hon var oskyldig till: hon hade inte mördat, inte stulit, inte förskingrat, inte grundat koncerner, inte styrt någon bank, inte fungerat som revisor; kortare sagt: hon hade aldrig, såvitt aktstyckena upplyser, vållat någon skadegörelse. Tvärtom torde hon i utövningen av sitt lagligt och hygieniskt reglerade yrke ha skänkt glädje och hugnad åt många ansedda medborgare med affärstyngda samveten. Men hon avskydde att bli antastad av polisnävar — vem gör inte det? — och bröt ofta tappert mot den ytterst subtila etikett som den tidens byråskrivna hade att iaktta.

Denna opraktiskt redbara unga kvinna ägde trots allt en klenod som numera inte ens inpiskade jobbare förmår tillskansa sig: »medborgerligt förtroende». Detta intygas allvarsamt av de myndigheter som var så ofattligt begivna på att avstänga henne från medborgerlig frihet. Man förvånas föga av att »Den undre världens» tyska översättare studsade inför denna upplysning och på fri hand ersatte den med en mera plausibel: »Besitzt das Vertrauen ihrer Kolleginnen»...

Men det där var längesedan. Lagstiftningen har på goda grunder avskaffat begreppet medborgerligt förtroende: man kan inte längre ådömas förlust av denna dyrgrip och således aldrig få papper på att man besitter den. Termen har dalat ner i de föråldrade slagordens massgrav.

Må ingen sörja den, ty dess plats har, om inte i lagspråket så dock i seden, intagits av en lysande efterträdare. Medborgerligt förtroende bar en falsk uppsyn av hemvävd hygglighet, men det nya ordet gömmer i sin internationella elegans den äktaste sanning. Nytt är det för resten inte, tvärtom så aristokratiskt åldrigt att man hittar det i sitt latinska lexikon: *præstigia,* tolkat som taskspelarkonst, bländverk, bedrägeri, svepskäl, sofism och så vidare i samma anda.

När vi nu ideligen, ideligen hör talas om Sveriges prestige, den store finansmannens prestige, vissa bankers prestige så bör vi med nöje annotera dessa okonstlade bidrag till den fullständiga öppenhet som plötsligt har blivit sista skriket i vårt land.

Min förföljda vän i den undre världen med sitt obrukbara medborgerliga förtroende drömde aldrig om att skaffa sig prestige. Med sin notoriska fägring som begynnelsekapital kunde hon måhända ha spekulerat sig upp till kurtisan i den stora stilen och framlevat några flotta år högt ovanom polisens verkningskretsar.

Georg Fuchs

har i sin bok rullat upp ett av de allvarligaste och mest brännande problem, som vår tid har att lösa»,
skriver förf. *Harry Blomberg* i Göteborgs-Posten om

Andarna i fängelset

och fortsätter: »— det vore egendomligt om den icke skulle sätta kraftiga spår efter sig.»

Advokaten Hugo Lindberg skriver i Fönstret: »*Det är en bok för alla, en äventyrsroman* —. — Den okomplicerade läsaren får ett fång sanna berättelser ur livet, psykologen ett helt bildgalleri intressanta profiler av människor i liv och lidelse, den socialt intresserade *ett mäktigt epos* —. — ett verk som måste få långtgående verkningar.»

En bok, som man måste läsa!

SKOGLUNDS BÖCKER

Nationalsocialistiska intryck.

Av *Dr. KLÄRE SCHOEDON.*

Det var inte utan en viss oro jag återvände till Tyskland, vars smärtsamma spänning jag undflytt på ett år.

Atmosfären är lika laddad nu som någonsin förut och man fortsätter att cyniskt och brutalt slita på de människors nerver, som ännu kunna uppbringa mod, ärelystnad eller uthållighet i tillräcklig mängd för att stå för det offentliga livet och skydda dess bestånd.

Från nationalsocialismen sprider sig en dimma, som insveper sinnena från höger till vänster. Massmöten med svall av fraser och nymilitära parader... Tusenden av män och kvinnor som vänta i tre timmars tid för att få se sin profet skrida genom deras led... Bifallsstormar och raseriutbrott, som låta ana, hur långt den uppfanatiserade människomassan kan gå om det gäller...

Förnuft, förstånd, logik, kort sagt den intelligenta människans hela utrustning förmår visserligen dela upp nationalsocialismen i beståndsdelar, som sinsemellan äro så oförenliga, att de vid första praktiska prov skulle sprängas vitt isär. Ultrareaktionära och revolutionära, kapitalister och kommunister, renrasighetens fanatiska förkämpar och sådana som äro absolut främmande för allt som är germanskt, härskarnaturer och slavar. Men trots alla undersökningar kommer man inte åt det hela. Varför? Därför att nationalsocialismen är en *trossats,* den behöver inte alls fattas med förståndet, den litar på och vänder sig i första hand till troskraften. Varken grupper eller partimedlemmar ta upp dess grundsatser till diskussion, man vill inte, eller rättare sagt, man *kan* av förut nämnda skäl inte diskutera, men man *tror* på Tredje Rikets förlösning. Så blir den oliktänkande lätt till en kättare eller en utstött, som man, såvitt han inte låter omvända sig, hellre bekämpar med hotelser och hat än med argument, och som man gärna skulle vilja utrota.

I dogmatismen uppenbarar nationalsocialismen sin hela styrka och svaghet. Den är grundvalen för Adolf Hitlers gudalikhet, som tycks ställa t. o. m. Wilhelm II:s gudomliga härskarmakt i skuggan. På den vilar det nationalsocialistiska partiets och alla dess medlemmars hänförda överdrifter, »rörelsen är Tyskland». Härmed förklaras det oförklarliga att detta mansparti, som tränger ut kvinnan från det offentliga livet och förvärvsarbetet och försöker återförvisa henne till hennes »nödvändiga begränsning» — d. v. s. könsvarelse och barnaföderska — att detta parti förfogar över ett i kvantitet och fanatism högst beaktansvärt antal kvinnliga anhängare och väljare.

Den under det ekonomiska trycket utvecklade manliga reaktionen mot kvinnornas förvärvsarbete får i den nationalsocialistiska världen en på övertygelse byggd, fast grundval — om också inte alls ny. Kvinnorörelsen framställes som »hån mot gudarna, livet och historien», den är åstadkommen av ett fåtal »okvinnor». Och det är klart att »ett lagligen tillåtet, fortsatt kvinnligt inflytande på statslivet, måste betyda begynnelsen till det nu för alla synliga förfallet.» I ärlighetens namn får man dock inte förbise, att denna manliga reaktion motsvaras av känslor och önskningar på den kvinnliga sidan, vilkas omfattning och betydelse äro svåra att uppskatta. I varje fall är det ett genant faktum att stora skaror av kvinnor nöja sig med att utgöra det i huvudsak tillbedjande elementet i detta det manligaste av alla manspartier och lättsinnigt äro färdiga att offra de mödosamt tillkämpade rättigheterna mot den roll, som man trodde var åtminstone principiellt övergiven, nämligen att vårda den manlige partnerns eller »riddarens» övervärdeskomplex.

Berlin i april.

Telegrafverkets rättvisa.

De kvinnliga telegraftjänstemännens framställning om rätt att genomgå telegrafassistentkurser på samma villkor som manliga tjänstemän har, som man kunnat vänta, framkallat åtskilliga påståenden om att kvinnorna skulle arbeta för privilegier åt sig själva. En insändare i Stockholms-Tidningen, som upptäckt »en av feministisk yra präglad protestkampanj» mot telegrafstyrelsens yttrande, drar fram telegrafexpeditörerna och efterlyser likställigheten inom detta arbete:

»Här ha vi ett område, där arbetskraft av båda könen skulle kunna anses likvärdig — i varje fall skulle väl en man inte sköta yrket sämre än en kvinna. Säkert finns också ett otal män, som inte skulle säga nej till en dylik sysselsättning... *Men yrket är förbehållet damerna.*»

Inom telegrafverket finns ingenting, som heter reserverade tjänster och det kan alltså inte vara tal om något »damerna förbehållet arbete». Vad de kvinnliga telegraftjänstemännen själva beträffar ha de aldrig haft något èmot att det anställdes manliga telegrafexpeditörer.

Anledningen till att det inte finns några manliga tjänstemän inom denna kår är uteslutande den, att det alltsedan 1921, alltså 4 år före behörighetslagens ikraftträdande, inte anordnats några utbildningskurser för nya telegrafexpeditörer, på grund av att *personalen ändå varit övertalig.*

Till jämförelse kan nämnas, att de inom postverket anordnade postexpeditörskurserna äro tillgängliga för både kvinnor och män. Att de samtidigt anordnade postassistentkurserna, som avse utbildning till högre befattningar, däremot stå öppna endast för män är en annan historia.

Världsekonomisk orientering.

I dessa dagar, då man tycker att de ekonomiska frågorna på ett alldeles överväldigande sätt blivit var mans angelägenhet, borde det vara särskilt välkommet med sådana tillfällen till vägledning i svenskt och utomsvenskt näringsliv och moderna ekonomiska förhållanden i allmänhet som erbjudas i professor *Gunnar Westin Silverstolpes* bok, *Svenskt näringsliv i tjugonde seklet,* och professor *Bertil Ohlins, Den världsekonomiska depressionen.* Dessa två aktuella arbeten ha givits ut på Kooperativa Förbundets förlag. Ingendera är emellertid helt ny. Av den första är det nu tredje upplagan som utkommit, tillökad och förbättrad. Den andra, som utarbetats på uppdrag av Nationernas Förbund, och vars engelska upplaga omnämndes i Tidevarvet, föreligger på svenska försedd med ett tillägg, som omfattar den kritiska tiden oktober—november 1931.

Båda dessa välskrivna, åskådliga och i sin saklighet var på sitt sätt högst spännande böcker kunna med både nöje och behållning läsas av vem som helst, även icke-experter. Deras förträffliga översikter över utvecklingen inom olika industrier, växelspelet mellan de mänskliga insatserna och teknikens framsteg, de kolossala internationella sammanhangen, misstagen, framstegen och katastroferna, bygga upp en bakgrund, mot vilken det nuvarande ekonomiska dramat blir ytterligare belyst och förklarat.

C. H.

Bertil Ohlin: Den världsekonomiska depressionen jämte efterskrift om läget okt.—nov. 1931. Kooperativa. Kr. 5: 75.
Gunnar Westin Silverstolpe: Svenskt näringsliv i tjugonde seklet. Tredje upplagan. Kooperativa. Kr. 3: —.

Isaac Grünewald på Konstakademien.

Vid sidan av den stora översiktsutställningen av svensk konst har det i år varit ovanligt många specialutställningar av intresse. En av dessa pågår för närvarande, nämligen *Isaac Grünewalds* utställning på konstakademien.

Grünewald har alltid hört till dem, som gjort rabalder, och som låtit tala om sig. Han har varit en målare av kontinentalt snitt och sällan synts till här hemma. Nu har han dock kommit igen — för att bosätta sig i Sverige? — och har samtidigt gjort en retrospektiv utställning. D. v. s. omfattande de 10 sista åren.

Grünewald har en sällsynt lätthet att ge uttryck åt former och färger. Hans starka orientaliskt-sensuella färgkänsla är hans största tillgång. Och hans tekniska skicklighet, som gör att hans resultat t. o. m. ibland synes alltför lättvunna. Men — han slår sig lyckligtvis inte till ro med en lösning, han tröttnar ganska snart på ett målningssätt och övergår till ett nytt. Det ligger naturligtvis ett riskmoment i denna lätthet att skapa, en fara, som Grünewald inte alltid lyckats undgå. Han kan bli något av ytlig fäsör, men — egendomligt nog — har konstnären nästan aldrig råkat ut för detta med sina porträtt.

Av Grünewalds landskap tycker jag bäst om gouacherna och oljemålningarna från Rouquebrune. Det är mörka, tunga färger. Man känner en tropisk hetta, ofta är det också oväder i luften. De senare akvarellerna från Alassio med badande eller vilande sorglösa människor i sol och vid hav har också en sällsynt charm.

Men störst är Grünewald otvivelaktigt som porträttmålare. Ett av de bästa porträtten är det av fru Ellen Hoppe. Hon står lugn och inåtvänd, med ett litet maliciöst leende på läpparna, mot en skarpt gulgrön bakgrund. Generaltulldirektör N. R. Wohlin i ljusgrön kavaj är överdådigt skildrad och fröken Barbro Thiel är ett utsökt vackert, kanske litet sött porträtt i olika bruna toner. »Rouge et noir» är en kvinna i röd klänning och svart päls, med ett cyniskt, vitlysande ansikte. Fru Tora Bonnier är en mycket elegant societetsdam.

Porträttet av prinsessan Ingrid är en sak för sig. Är det målat för Husmoderns första sida? Det ser ut som en bättre modeplansch, en otroligt välskött och välondulerad och välmålad ung dam utan någon som helst individualitet. Det bryter verkligen på ett något tvetydigt sätt av från de andra porträtten. Är det menat som parodi?

Grünewald är ingen djupsinnig målare, trots att han målat sig själv som Ahasverus med vandringsstav i hand. Men han kan verkligen som mycket få svenska målare i sina porträtt fånga modellens själ. I sina bästa stunder skapar han då, tack vare sin psykologiska intuition, sitt tekniska kunnande och sin färgkänsla, stora konstverk.

Lilly Arrhenius.

Restaurang
Port Arthur
Blekingegatan 40
Telefon Söder 34784
Bra matställe

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1932 sin tionde årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 16 april 1932 – N:r 16

Prenumerera
på TIDEVARVET för 1932
Pris 6:— Kr.

Henderson för kvinnorna i elden.

(Forts. fr. sid. 1.)

för varandra. Ärendena gingo som tennisbollar mellan de olika utskotten, vilket till och med Tardieu medgav.

Men utskotten skygga en smula inför principbehandlingen.

Detaljutskotten ville att frågorna skulle beslutas i princip av det allmänna och det politiska utskottet, innan de åtogo sig utredningen av hur de principiella besluten skulle utföras. Frågan om internationalisering av civilflyget bollades med på detta sätt. Men slutet blev dock att ordföranden i luftutskottet fick sig ålagt att göra en utredning om hur internationalisering av civilflyget skulle genomföras till ledning för allmänna utskottet vid dess överläggningar. Så att denna tanke som föreföll så vild, då vi fattade resolutioner om den för ett år sedan, är nu föremål för en officiell utredning. I detta luftutskott ha vi förresten två svenska funktionärer, legationsrådet Boheman som rapportör och fröken Hjördis Key-Rasmussen som biträdande sekreterare.

En sak som slår en från utskottsberättelserna är att det franska förslaget om den internationella armén icke fått blockera alla andra förslag från behandling.

Mr. Henderson kör fram med kvinnornas fredsopinion.

Man nalkas alltså nu de farliga passagerna på avrustningens väg. Delegerade ha kommit ut på svag is och kanske skulle vilja vända tillbaka till den trygga stranden igen, till den tid då rustningar var varje lands oförytterliga nationella angelägenhet. Men vad som än blir resultatet av ansträngningarna i Genève, vända om till det gamla det går inte, bland annat av den orsaken att de återvändande delegaterna skulle möta den samlade fredsopinionen på stranden då. Och den är inte blyg, åtminstone inte den kvinnliga delen av densamma.

»På presidentens begäran», som det heter, äro två kvinnliga kommentarer till generaldebatten införda in extenso i konferensens officiella journal, vilket måste betyda att Henderson söker stöd hos kvinnorna nu i sin ojämna strid för att få de resultat av konferensen som han från början ställde upp.

Den ena av dessa kommentarer härrör från Internationella Kvinnoförbundets för Fred och Frihet exekutivkommitté som nyligen haft möte i Genève. Att den går in för förbud mot förberedelse till gaskrig, förbud för luftfartyg, hangarfartyg, tanks och slagskepp, attackerar den privata vapenindustrien och dess profiter är inte så märkvärdigt. Men det som är intressant i den skrivelsen är den allvarliga direkta uppmaningen till England att radikalisera sitt avrustningsprogram, som ju milt uttryckt är mycket försiktigt. Det franska förslaget om internationell armé omnämnes ej.

Den andra skrivelsen avlämnades av de internationella kvinnoorganisationernas avrustningskommitté under miss Mary Dingmans ordförandeskap.

Skrivelsen går in på alla de brännande detaljfrågorna som äro aktuella just nu och erbjuder sitt förslag som en lämplig grundval till ett arbetsprogram för avrustningen, därför, heter det, att det innehåller de synpunkter kring vilka största antalet kvinnor kunnat samla sig och sammanfattar den kvinnoopinion om avrustning som nu finns.

Som tagit sig en anmärkningsvärt bestämd ton.

Den som fått lära sig här av högsta vederbörande att avrustningen var en sak som inte angick fruntimmer och dessa skulle inte få komma in i den svenska delegationen, måste läsa denna ingress flera gånger innan man tror att det är sant, att där står vad där står. Om bara den förresten mycket riktiga uppfattningen från kommittén i Genève sprede sig ut bland de 45 millioner kvinnor den förklarar sig representera, så skulle vi få en avrustningskonvention. Om det verkligen börjar gå upp för kvinnorna att de måste ta sig en bestämd ton i detta brännande historiska ögonblick då har något mycket viktigt hänt.

Skrivelsen begär lika rätt och säkerhet för alla nationer, går igenom hela programmet och stödjer de radikalaste förslagen. Kvinnorna uppträda här som de naturliga förespråkarna för barnen i världen mot luft- och giftkrig och fordra att alla existerande luftvapen och förråd av kemiska vapen förintas. Den säger lyckligtvis ordentligt ifrån att kvinnorna inte tro på skydd för civilbefolkningen som framkommit vid konferensen, och att de ej tro att det går att humanisera kriget.

Inte heller denna skrivelse omnämner det franska förslaget om en internationell armé men talar för effektiva gemensamma åtgärder av staterna för att förekomma eller sätta stopp för brott mot världsfreden.

Även om vägen till dess förverkligande är motig och lång

Det är klart att värdet av alla dessa förslag minskas därav att de förutsätta samtidighet för att sättas i verket och därför ha en oerhört lång och motig väg, innan de bli upptagna i en konvention, att inte tala om innan de bli ratificerade och alltså bli bindande. Men det är inte värt för det att förakta det faktum att kraven på avrustning skärpts och att opinionen, särskilt den kvinnliga, visat sig bestämd och vaken för alla försök att lura den. Man får hoppas att den härdar ut alltjämt och inte tillåter att vi alla en vacker dag stå där och tacksamt ta emot en konvention som är värdelös genom sina hemliga förbehåll.

En tysk tidning hade häromdagen en teckning som föreställde Briand på sitt dödsläger. Över honom lutade sig fredens ängel, smekte honom och sade: nu har du fred utan konferenser. »Jetzt hast du einen Frieden wozu du keine Konferenzen brauchst.»

få inga bakslag eller omöjligheter hindra oss nu.

Valet mellan döden och att sitta i avrustningskonferens skulle kanske för mången av dem som där nere i Genève måste år efter år kämpa med rädsla, ond vilja och privata intressen utfalla till förmån för döden. Undras hur mycket Christian Lange håller på livet, där han står i år efter år, jämförelsevis obemärkt för att med sin snabbhet, skicklighet och kunnighet så gott han kan mota alla saboteringsförsök från militarismens vänner. Men ett sådant val kan endast individen ta för egen del, han kan inte acceptera det för släktets. Bättre än en dödens fred för mänskligheten efter ett utrotningskrig, fört med maskinslakteriets yttersta kapacitet, är väl ändå att härda ut med konferenser, med upplysning om konferenser, agitation hemma och i Genève, före val och efter val, vid internationella och nationella beslut. Inga bakslag, ingen trötthet, ingen omöjlighet får hindra oss att kräva avrustning ändå.

Elin Wägner.

kaffet man enas om

Den höjda tullen på kaffe har tvingat husmödrarna att se noga på priserna och vara än aktsammare på kvalitén. Samman med denna skärpta omsorg från husmödrarnas sida har gått en ständigt ökad försäljning av vårt kaffe. Strävan att trots de förändrade prisförhållandena få ett verkligt välsmakande kaffe till lågt pris har kommit allt flera att stanna för

kooperativas kaffe

Förhoppningsfull syn på problembarnen.

Satsen att arvsanlagen inte äro enbart avgörande vid ett barns utveckling utan att miljö, uppfostran och livsvillkor över huvud taget i hög grad bidraga till om resultatet blir gott eller dåligt, var kärnpunkten i det utomordentliga föredrag om Det psykopatiska barnet, läraren och läkaren, som överläkaren d:r *Sigurd Dahlström* från Oslo höll vid Svenska Föreningens för psykisk hälsovård årsmöte i fredags.

I och med fastställandet av denna uppfattning följer emellertid även kravet på ökade insikter från föräldrars och lärares sida, när det gäller psykopatiska barn. Att det ännu fattas mycket härvidlag var inte bara d:r Dahlströms åsikt utan framhölls eftertryckligt även av kvällens andra båda inledningstalare, d:r *C. W. Herlitz* i Stockholm och lektor *Anna Christensson*, Linköping, vilka också hade en del positiva förslag att komma med.

D:r Dahlström, som är överläkare vid psykiatriska avdelningen av Ullevolds stora sjukhus i Oslo, har företagit undersökningar av förbrytarfamiljer, unga förbrytare och barnavårdsnämndernas skyddslingar och därvid gjort en hel del intressanta erfarenheter om miljöns betydelse. Han har t. ex. följt en förbrytarfamiljs öden under hundra år och konstaterat att samtliga dess medlemmar hemfallit åt brott av olika slag. I och med att barnavårdsnämnderna på senare tid ha kommit till och ingripit, har det visat sig att barnen i sådana familjer kunnat räddas åt samhället. Men det är viktigt att ingripandet sker på ett tidigt stadium, helst före sjuårsåldern.

Många människor äro tyvärr fortfarande ganska okunniga om att det är nödvändigt att skaffa sakkunnig vård när det gäller psykopatiska barn. Om barnet magrar, får feber eller bara gör sig illa i fingret gå vi gärna till läkare, men om det börjar skolka från skolan, blir trotsigt och »elakt», tänker man mera sällan på att det kan vara något att rådfråga en läkare om. Ofta är det i sådana fall fråga om fel hos barnet, som kunna botas genom ett tidigt ingripande men åstadkomma bestående skador, om man låter dem vara. Inte sällan kan det vara tillräckligt bara med en miljöförändring. Det kan också hända att barnets svårhanterlighet beror på en kroppslig sjukdom, som ingen vet om. En pojke, för att ta ett exempel bland oräkneliga, började plötsligt skolka från skolan, blev inbunden och ohanterlig och strök omkring på gatorna i stället för att arbeta. Av undersökningen framgick, att han hade dålig syn, vilket gjorde att särskilt välskrivningstimmarna blevo honom en plåga. Han misslyckades alltid, förlorade all ambition och tro på sig själv och framstod såsom lat och elak.

Av ett enda sådant exempel framgår hur viktigt det är att åstadkomma möjligheter till rådfrågning för svårigheter på detta område och att allmänheten får klart för sig att svårfostrade barn böra undersökas av läkare. Vad lärarna beträffar, framhöll lektor Anna Christensson, ha vi nog syndat mycket mot detta, men så fattas också dessa synpunkter i vår utbildning. Lektor Christenssons förslag, som hon anbefallde till Svenska Föreningens för psykisk hälsovård vidare behandling och befrämjande, var dels att möjligheter till sådan utbildning borde komma till stånd, dels upprättandet av samarbete mellan lärare och sinnessjukläkare, slutligen ett lagligt borttagande av kroppsagan också i folkskolan. Känslan av att vi inte kan fatta, att vi står utanför barnasjälen åstadkommer ibland en avoghet, som i förening med barnets fullständiga hjälplöshet framkallar dunkla maktbegär. Kanske det är därför vi håller fast vid agan, sade lektor Christensson, men den *behövs* inte.

D:r Herlitz underströk ytterligare d:r Dahlströms synpunkter på att föräldrar och målsmän måste få klart för sig att man skall söka läkare för »elaka» barn och han framhöll behovet av ordnade polikliniska rådfrågningsanstalter för sådana fall. Professor *O. Kinberg*, som yttrade sig i diskussionen uttalade sig för att också karaktärsegenskaperna hos barnen, icke endast deras betyg i olika skolämnen skulle iakttagas och registreras i skolorna, till ovärderlig nytta för senare undersökningar och vetenskapligt arbete. Och rektor *Harald Alm* föreslog att de akademiskt utbildade lärarna och läkarna borde få någon tids praktik vid internatskolor och barnhem för psykopatiska barn som ett viktigt led i utbildningen.

Till sist må framhållas att Läkarsällskapets stora sal, där årsmötet hölls, var så till trängsel fylld, att man verkligen, som professor Kinberg sade, kunde konstatera att »något hänt» ifråga om intresset för de frågor som tagits upp till diskussion.

C.

Lalla Cassels dansafton.

Man fick ett starkt intryck av den rytmiska dansens egenartade förmåga att skapa stämning på Lalla Cassels dansafton i Musikaliska Akademien i tisdags. Lalla Cassels dans är allvar och djup, den är linjeren och utpräglat rytmisk. Hon söker inte vinna publiken med söta, lättfattliga skapelser. Men hon tvingar den in i den stämning, som ett sant åskådliggörande av musiken obetingat inger.

Några unga elever gestaltade *Isis' och Neptis' klagosång*, som sjöngs till för tillfället av Natanael Berg komponerad musik. Deras starkt rytmiska rörelser fram till äkta egyptiska ställningar eller gester, deras stiltrogna dräkter gjorde att man förnam såväl balsamerarens sammanbitna allvar, »den döde lämnar oss ensamma att balsamera hans kropp», som soldyrkarens självförglömmande jubel »och sjunga hans lov» och Osirisuppståndelsens höghet, »Broder du bliver åter levande. Du bliver gudars like. Du är Osiris.»

Svärdsdans i persisk dräkt var ett rytmiskt linje- och färgspel, som med skarpa konturer ristade sig in i ens medvetande. Bakom Lalla Cassels tolkning av en japans återerinring av ett brott i *Japansk spökdans* måste ligga en oerhörd teknisk träning och ett djupgående studium av japansk psyke, japansk kultur. Den nervspända orörligheten frapperade och underströks av det äkta i maskeringen.

Dessa glimtar från dansaftonen säga måhända tillräckligt för att man skall inse värdet av att Lalla Cassels outtröttlighet även räcker till för dansundervisning i stor skala. Hon räknar bland sina elever ett stort antal affärsanställda, en hel husmodersskola, ett hundratal kontorsanställda m. fl. Hon är bland dem, som i Sverige tagit initiativet till den rytmiska dansens spridning till de breda lagren. Ett företag som var och en måste glädjas över som känner till den rytmiska dansens betydelse som livselixir. Det är också roligt att få påpeka Lalla Cassels egen konstnärliga utveckling just under det år, då hon arbetat bland mängden.

E—a R.

Den mänskliga nöden.

(Forts. fr. sid. 1).

obetänksamt. Tänk, säger han, på den högborna Ingeborg som till slut ändå måste få vagabonden och äventyraren Frithiof, och Björnson sen, som vill vi ska tycka, att ende sonen till en urgammal, solid bondesläkt icke skulle hindras att falla offer för första främmande fjolla, han möter i fjället. D:r Tolls synpunkter äro som vanligt roande och paradoxala men goda diskussionsinlägg.

Läkare och domare — två oförenliga läger.

Jag har gömt den svartröda flammande boken till sist. Den väcker till liv minnet av en natt i Stuttgart för omkring ett år sen, tillbringad i en nästan olidlig spänning inför ovisshet om ett människoöde. D:r *Else Kienle*, anklagad jämte d:r Friedrich Wolff, Cyankaliums författare, för fosterfördrivning på sociala indikationer, blev onaturligt länge kvarhållen i rannsakningsfängelset, trots bevismaterialet blev mer och mer obefintligt. Hon tillgrep till slut hungerstrejk och genomdrev den till dödens port. Då vågade myndigheterna ej fortsätta tortyren utan släppte ut den halvt livlösa. Hennes i fängelset påbörjade dagbok *Frauen — Kvinnor* — har nu utkommit.

Det är ett mänskligt dokument av oerhört intresse. Hon drar upp frågan om läkaryrkets innersta innebörd och berättigande. Hon berättar om rannsakningsdomarens brutala letande i hennes sjukjournaler, för henne människoöden, för honom dokument som skall tjäna till att snärja henne och få fram att hon företagit något ingrepp av medlidande och icke på s. k. medicinska indikationer. Det är fantastiskt och sant.

Läkare och domare, två fientliga yrken, som ingen brygga kan förena, blir hennes slutsats.

Ha de blivande mödrarna intet att vänta utom polisintresset?

D:r Kienles reflexioner över läkarens yrke har man anledning att begrunda, när man genomläser de i Sv. Läkartidningen av hrr *Westman* och *Leissner* publicerade *Erfarenheterna om de illegala aborterna i Stockholm*, som utförligt refererats i dagspressen. Skall läkarne verkligen sysselsätta sig med detta polisgöra att utfråga de arma kvinnorna om deras brottsliga gärning? Resultaten bliva ju långt ifrån exakta, och att aborterna ökats det visste man ändå. Författarne våga ändå ej att som prof. Forssner dra den konsekvensen av sin undersökning, att indikationerna måste ändras för avbrytande av havandeskap och upplysning om preventiva medel givas. Det är gott och väl att föreslå övervakande av sjukhusaffärerna. Det kommer heller icke en dag för tidigt, men de positiva åtgärder, som samhället bör vidtaga äro de långt viktigare. Var finns ännu den minsta ansats till hjälp till fattiga och nödställda barnaföderskor och när få vi den omtalade och beslutade moderskapshjälpen?

Till spekulerande storbanker kan det allmänna ge hundrade millioner. För nödställda blivande mödrar finns intet att vänta utom polisintresset.

Ada Nilsson.

Elise Ottesen-Jensen: Människor i nöd. Federativs förlag. Kr. 1:50.
Sherwood Eddy: Ungdomen inför de sexuella frågorna. Dagens förlag, Stockholm. Kr. 2:25.

Stockholm 1932
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B